

Fjármála- og efnahagsráðuneytið
Samráðsgátt mál nr. 66/2022

Reykjavík, 27. mars 2022

Efni: Umsögn Arion banka, rekstraraðila séreignarsjóðsins Lífeyrisauka, um drög að frumvarpi til laga um breytingu á ýmsum lögum vegna hækkunar lágmarkiðgjalds til lífeyrissjóðs og ákvæðum um tilgreinda séreign (lágmarkstryggingavernd o.fl.)

Í frumvarpi til laga vegna hækkunar lágmarksiðgjalds til lífeyrissjóðs og ákvæðum um tilgreinda séreign (hér eftir „frumvarpið“) eru lagðar til viðamiklar breytingar á lögum um lífeyrissjóði, sem jafnframt hafa áhrif á vörsluaðila séreignarsparnaðar. Arion banki er vörsluaðili fjölmennasta séreignarsjóðs landsins, Lífeyrisauka, með rúmlega 70 þúsund sjóðfélaga. Þegar ráðist er í jafn víðtækar breytingar og lagt er upp með í frumvarpinu er mikilvægt að vandað sé til verka, breytingar vel ígrundaðar og jafnframt að þær njóti víðtæks stuðnings. Valfrelsi sjóðfélaga er einn grundvöllur viðbótarlífeyrissparnaðar og mikilvægt að standa vörð um það frelsi.

Í frumvarpinu koma fram ákvæði er varða ýmsar umdeildar breytingar á lífeyriskerfi landsmanna. Í þessari umsögn verður einkum horft til þeirra breytinga sem lagðar eru til er snerta á viðbótarlífeyrissparnaði.

Lögfesting tilgreindar séreignar og sérstakra útborgunarreglna, sbr. 2., 3. og 6. gr. frumvarpsins

Lögfesting tilgreindrar séreignar skv. 2. gr. frumvarpsins felur í sér að tilgreind séreign telst hluti lágmarkstryggingaverndar en um hana gilda strangari fjárfestingarheimildir en um frjálsa séreign og viðbótarlífeyrissparnað. Slíkt myndi, að öðru óbreyttu, valda því að sjóðfélagar hafa ekki fullt valfrelsi þegar kemur að því að velja hvert þeir kjósa að greiða sparnað sinn. Í greinagerð með frumvarpsdrögum er komið stuttlega inn á það að breytingin sem frumvarpið felur í sér muni auka þjóðhagslegan sparnað sem muni koma fram í aukinni fjárfestingarþörf lífeyrissjóða sem eru nú þegar umsvifamiklir á innlendum markaði. Í ljósi þessa hlýtur það að vera ákjósanlegt að valfrelsi sjóðfélaga er kemur að vali á vörsluaðila og fjárfestingarleiðum sé ekki takmarkað með því að setja fjárfestingarheimildum þessa sparnaðar þrengri skorður en vörsluaðilum viðbótarlífeyrissparnaðar.

Með breytingunni er jafnframt vegið verulega að valfrelsi sjóðfélaga þegar kemur að útgreiðslum, með þrengri útgreiðslureglum fyrir tilgreinda séreign en gildir um viðbótarlífeyrissparnað og önnur séreignarréttindi sem myndar í lífeyrissjóðakerfinu. Sú breyting er með öllu óskiljanleg og órökstudd. Sjóðfélagar, sem hafa áunnið sér tilgreinda séreign, hafa á sama tíma áunnið sér réttindi í samtryggingu sem tryggir ævilangan lífeyri og öryggi um fastar greiðslur, en án sveigjanleika. Sá ósveigjanleiki undirstrikar einmitt mikilvægi þess að sjóðfélagar njóti sveigjanleika þegar kemur að greiðslum séreignar þeirra sem áunnist hefur samhliða.

Þá er ljóst að frá sjónarhóli vörsluaðila séreignarsparnaðar fylgir þeim breytingum sem lagðar eru til í frumvarpinu verulega aukið flækjustig, verði frumvarpið samþykkt í óbreyttri mynd. Arion banki, og aðrir vörsluaðilar, standa að óbreyttu frammi fyrir að halda utan um þrjár ólíkar tegundir séreignar, allt eftir uppruna og þar sem útgreiðslu- og skerðingarreglur verða ólíkar. Tilgreind séreign er laus við 62 ára aldur, greiðist út að lágmarki á fimm árum og skerðir ekki lífeyri almannatrygginga. Frjáls séreign er alveg laus við 60 ára aldur en skerðir lífeyri almannatrygginga. Að lokum er viðbótarlífeyrissparnaður einnig alveg laus við 60 ára aldur en skerðir ekki lífeyri almannatrygginga.

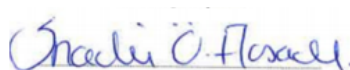
Merking iðgjalds eftir uppruna yrði talsvert einfaldari í framkvæmd ef útgreiðslureglur eru hinar sömu, án þess að markmiðum frumvarpsins yrði síður náð.

Sá greinarmunur sem frumvarpið gerir á á tilgreindri séreign og séreign af viðbótargjaldi flækir lífeyriskerfið til muna og að óþörfu. Arion banki, sem og aðrir vörsluaðilar, hafa lagt sig fram um að fræða og auka áhuga sjóðfélaga á lífeyrissparnaði, m.a. með rafrænum lausnum, fræðslufundum og öðru fræðslufni á vef. Það aukna flækjustig sem frumvarpið boðar er ekki til þess fallið að auka áhuga fólks á lífeyrismálum og hætt við að fjari undan árangri sem náðst hefur.

Að mati bankans væri mjög til bóta og einföldunar ef sjóðfélögum væri veitt frelsi til að ráðstafa 3,5% af lágmarksiðgjaldi í hefðbundinn viðbótarlífeyrissparnað, kjósi þeir svo. Slík iðgjöld mætti aðgreina frá öðrum iðgjöldum sem mynda séreignarréttindi. Með því mætti ná sama markmiði en án þess að auka flækjustig lífeyriskerfisins samhliða. Með þessari einföldun ættu sjóðfélagar auðveldara með að taka upplýstar ákvarðanir, auðveldara með að átta sig á uppbyggingu á sínum lífeyrissparnaði og gera áætlanir til framtíðar.

Lífeyrisauki var stofnaður árið 1999, eða sama ár og fyrirkomulag viðbótarlífeyrissparnaðar var lögfest. Mikil sátt hefur ríkt um það sparnaðarform og samspil þess við samtryggingarsjóði verið farsælt. Þær breytingar sem lagðar eru til í frumvarpinu ógna þeirri sátt og draga úr sveigjanleika og valfrelsi sem öflun séreignar er ætlað að veita. Það blasir við að frekara samtal um breytingarnar er nauðsynlegt áður en af þeim verður. Efnahags- og viðskiptanefnd benti meðal annars á mikilvægi samtals og samráðs í umsögn sinni um forvera þessa frumvarps vorið 2021. Slíkt samtal er einmitt fyrirhugað í Grænbókarvinnu um lífeyriskerfið, sem stjórnvöld hafa gefið út að standi til að hefja. Af ofangreindu má vera ljóst að farsælast væri að bíða með breytingar sem lagðar eru til í umræddu frumvarpi þar til vinna stjórnvalda um Grænbók um lífeyriskerfið hefur farið fram. Slíkri vinnu er einmitt ætlað að vera farvegur fyrir vel undirbúnað umræður um lífeyriskerfi allra landsmanna og þar með grundvöll að breytingum sem víðtæk sátt getur ríkt um.

Virðingarfyllst,

Snædís Ögn Flosadóttir
Rekstrarstjóri Lífeyrisauka